

ROZPOZNAWANIE WIEKU U ZWIERZĄT

I- dentes incisivi

C- d. canini

P- d. praemolares

M- d. molares

KOŃ

DENTES	I	C	P	M
DECIDUI	3/3	1/1	3/3	0/0
PERMANENTES	3/3	1/1	3/3	3/3

Ogiery i wałachy – 40 zębów, klacze- 36

PRZEŻUWACZE

DENTES	I	C	P	M
DECIDUI	0/4	0/0	3/3	0/0
PERMANENTES	0/4	0/0	3/3	3/3

ŚWINIA DOMOWA

DENTES	I	C	P	M
DECIDUI	3/3	1/1	3/3	0/0
PERMANENTES	3/3	1/1	4/4	3/3

PIES

DENTES	I	C	P	M
DECIDUI	3/3	1/1	4/4 (-1)	0/0
PERMANENTES	3/3	1/1	4/4	2/2

KOT

DENTES	I	C	P	M
DECIDUI	3/3	1/1	3/2	0/0
PERMANENTES	3/3	1/1	3/2	1/1

KOŃ

Zęby mleczne są mniejsze niż stałe, jaśniejsze, kształtu łopatomatego . Siekacze mleczne mają płytkie rejestry.

Zęby stałe są żółtawe, większe i na wargowej powierzchni mają wyraźne pionowe rowki. Oddzielenie szyjki od korony jest niewidoczne.

Rejestry to lejkowate wpuklenia szkliwa na powierzchni trącej siekaczy - siekacze dolne mają 6 mm głębokości, górne- 12 mm. Ścierają się 2 mm na rok. Ich ścieranie przerywa łączność szkliwa korony i rejestru, a uwidacznia cement i zębinę.

Zęby sieczne: cęgi, średniaki, okrajki

Okres	Czas trwanie	Kształt powierzchni trącej
I. Wyrastanie i ścieranie się zębów mlecznych	Od urodzenia do 2,5 lat życia	Powierzchnia trąca poprzecznie owalna. Ścierają się rejestry na siekaczach mlecznych
II. Zmiana zębów mlecznych na stałe	Od 2,5 lat do 5 lat życia	Kolejność: cęgi górne i dolne, średniaki górne i dolne, okrajki górne i dolne
III. Ścierania się rejestrów na siekaczach stałych	Od 6 do 11 lat włącznie	Powierzchnia trąca poprzecznie owalna
IV. Zanikania śladu po rejestrze i pojawianie się jąderka z ciemną obwódką	Od 12 do 17 lat	Powierzchnia trąca okrągła
V. Pojawianie się jasnego jąderka	Od 18 do 23 lat	Powierzchnia trąca trójkątna
VI.	Od 24 roku życia	Powierzchnia trąca podłużnie owalna

I okres

Żrebię może rodzić się z cęgami mlecznymi, jeżeli nie to wyrastają one w 1-2 tydzień życia.

1 miesiąc wyrasta 1 para średniaków

2 miesiąc- cęgi ścierają się

3 miesiąc- żrebię ma 8 zębów i starte średniaki

5 miesiąc- wyrzynają się okrajki, które rosną do 9 miesiąca

1 rok- koń ma wszystkie zęby mleczne i na cęgach perełkę

1,5 roku- perełka na średniakach

2 lata- perełka na okrajkach

Koń 2-letni ma starte rejestry na zębach siecznych mlecznych

II okres

2,5 roku- wypadają cęgi mleczne i rosną stałe cęgi górne i dolne

3 lata- cęgi stałe są wykształcone, tym samym większe i szersze niż mleczne

3,5 lat- wypadają średniaki mleczne i rosną średniak stałe do połowy wysokości

4 lata- koń ma cęgi i średniaki stałe wyrośnięte

4,5 lat- wypadają mleczne okrajki i wyrastają okrajki stałe do połowy wysokości

5 lat- koń ma siekacze stałe górne i dolne tej samej wysokości

III okres

6 lat- rejestry na cęgach zaczynają się ścierać od 3 roku życia. Rejestry na siekaczach szczęki górnej ścierają się 6 lat, a na dolnej – 3 lata, bo 2 mm/rok. Tym samym koń 6 letni ma starte rejestry na cęgach dolnych, a widoczne rejestry na pozostałych siekaczach.

7 lat- starte rejestry na średniakach dolnych

8 lat- starte rejestry na okrajkach dolnych

9 lat- starte rejestry na cęgach górnych. Wrąb na okrajkach górnych

10 lat- stare rejestry na średniakach górnych

11 lat- stare rejestry na okrajkach górnych

W wieku 9 lat szczęka konia wysuwa się do przodu w stosunku do żuchwy, przez co zmienia się kształt powierzchni trącej zębów

IV okres

12 lat – pojawia się jąderko z ciemną obwódką szkliwa wokół cementu na rejestrach cęgów dolnych i kształt powierzchni trącej zmienia się na okrągły

13 lat - pojawia się jąderko z ciemną obwódką na średniakach dolnych

14 lat- pojawia się jąderko z ciemną obwódką na okrajkach dolnych

15 lat- pojawia się jąderko z ciemną obwódką na cęgach górnych

16 lat- pojawia się jąderko z ciemną obwódką na średniakach górnych

17 lat- pojawia się jąderko z ciemną obwódką na okrajkach górnych

V okres

Kształt powierzchni trącej zębów zmienia się na trójkątny i ponieważ ścieranie zębów postępuje zanika całkowicie szkliwo na powierzchni trącej. Mamy okres jasnego jąderka.

18 lat- jasne jąderko na cęgach dolnych

19 lat- jasne jąderko na średniakach dolnych. Wrąb na okrajkach górnych

20 lat- jasne jąderko na okrajkach dolnych

21 lat- jasne jąderko na cęgach górnych

22 lata- jasne jąderko na średniakach górnych

23 lata- jasne jąderko na okrajkach górnych

VI okres

Ponieważ kąt ustawienia zębów szczęki górnej i dolnej się zmniejsza mamy zmianę powierzchni trącej na podłużnie owalny. Zęby ścierają się nierównomiernie. Trudno określić wiek.

BYDŁO

Wiek u bydła rozpoznajemy po zębach (4 siekacze dolne) i rogach

I okres- wyrastania zębów siecznych mlecznych

Cielę rodzi się z cęgami i średniakami wewnętrznymi mlecznymi lub wyrastają one w ciągu tygodnia po urodzeniu.

Średniaki zewnętrzne i okrajki mleczne wyrastają 3-8 dni po urodzeniu

2 -3 tyg życia- zęby sieczne zachodzą na siebie dachówkowato

4 tydzień życia- siekacze stykają się lecz nie zachodzą na siebie

1,5 miesiąca- ścierają się korony na cęgach mlecznych

2 miesiące- ścierają się średniaki wewnętrzne

3 miesiące- ścierają się średniaki zewnętrzne i okrajki

5-6 miesięcy- pojawia się pierwszy żab trzonowy

1 rok- siekacze mleczne nie stykają się ze sobą

1,5 roku- siekacze mleczne są słabo osadzone, korzenie zębów (szyjki) są odsłonięte. Zęby wypadają

II okres- wymiany siekaczy mlecznych na stałe

2-2,5 roku- cęgi stałe są całkowicie wyrosnięte. Wypadają średniaki wewnętrzne mleczne

2,5- 3 lata- średniaki wewnętrzne stałe są równe z cęgami. Wypadają średniaki zewnętrzne mleczne

3,5- 4 lata- średniaki zewnętrzne stałe są różne z cęgami i średniakami wewnętrznymi stałymi.
Wypadają okrajki mleczne

4-4,5 lat- wszystkie żęby sieczne są stałe i równej wysokości.

Krowa w wieku 5 lat ma wszystkie zęby stałe

III okres – ścierania się koron na zębach stałych

6 lat- starta powierzchnia koron na cęgach

7 lat- starta powierzchnia koron na średniakach wewnętrznych

8 lat- starta powierzchnia koron na średniakach zewnętrznych

9 lat- starta powierzchnia koron na okrajkach

10 lat- siekacze są starte do połowy wysokości. Siekacze oddalają się od siebie i widoczne są korzenie zębów

Krowa w wieku 14 lat ma starte korony zębów siecznych do korzeni.

Określanie wieku bydła po rogach

W 1 miesiącu życia u cielęcia wyczuwalne są zgrubienia naskórka

W wieku 1,5- 2 miesiące pojawia się kostna podstawa rogu

5 miesięcy rogi mają długość 3 cm

1 rok- rogi mają długość 10 cm

1,5 roku- 15 cm

W późniejszym wieku pomocna jest identyfikacja po pierścieniach na rogach – każda przebyta ciąża powoduje powstanie jednego pierścienia. Wiek orientacyjnie określa się: ilość pierścieni + 1-2 lata zależnie od wieku w jakim krowa celiła się po raz pierwszy (2-3 lata). U krów młodych (do 5 lat) przekrój rogów jest okrągły, a powyżej tego wieku staje się owalny i określenie wieku jest trudniejsze.

PIES

Szczenięta rodzą się bez zębów. Na siekaczach występują listki zębowe- 2 na siekaczach dolnych, 3 na górnych

Zgryz – położenie żuchwy w stosunku do szczęki. W zależności od tego położenia oraz ustawienia zębów względem siebie zgryz u psów możemy podzielić na następujące typy:

- nożycowy – siekacze szczęki są wysunięte przed siekacze żuchwy w taki sposób, że siekacze stykają się ze sobą. Taki zgryz jest pożądanym u większości ras. Zgryz nożycowy powstał w procesie udomowienia psa.

- cęgowy – siekacze szczęki i żuchwy ustawione są w jednej linii. Zgryz tego typu jest właściwy u większości ras pasterskich. Zgryz ten jest zgryzem pierwotnym.
- przodozgryz – żuchwa wyraźnie wysunięta przed szczękę. Zgryz typowy dla ras o brachycefalicznej budowie czaszki.
- tyłozgryz – żuchwa wyraźnie cofnięta w stosunku do szczęki. Zgryz taki jest wadą u wszystkich ras.
- naprzemienny – poszczególne siekacze żuchwy wychodzą przed lub leżą za siekaczami szczęki. Wada ta najczęściej dotyczy skrajnych siekaczy tak zwanych okrajek.

I okres - wyrastania zębów mlecznych

Cęgi, średniaki i okrajki i kły mleczne wyrastają w wieku od 3 tygodni do 2 miesięcy

2-4 miesiące- ścierają się listki na siekaczach mlecznych.

Zęby mleczne są ostre i małe

II okres – zmiany zębów mlecznych na stałe

Cęgi średniaki i okrajki ulegają wymianie w 4-6 miesiącu życia

Kły- w 6 miesiącu

Rosnące zęby stałe są szersze i wyższe niż mleczne- mogą zachodzić na siebie dachówkowato, co jest szczególnie widoczne w żuchwie. U większości ras zgryz nożycowaty, u ras brachycefalicznych- przodozgryz

III okres – ścierania się zębów stałych

Na żuchwie cęgi ścierają się w ciągu 1,5 roku, średniaki- 2,5 roku, okrajki – 5 lat

W szczęce górnej ścierają się : cęgi- 3,5 lat, średniaki- 4,5 lat, okrajki- 6 lat.

Wiek psa

1 rok- listki są obecne na wszystkich siekaczach. Obecne kły stałe wyrosnięte

2 lata- ścierają się listki na cęgach

3 lata- starte listki na cęgach i średniakach żuchwy

4 lata- starte listki na cęgach i średniakach żuchwy oraz cęgach szczęki górnej

5 lat- starte listki na cęgach i średniakach żuchwy oraz cęgach i średniakach szczęki górnej

6 lat- starte listki na wszystkich siekaczach

7 lat- powierzchnia trąca siekaczy jest poprzecznie owalna. Ścierają się kły. Pojawiają się pierwsze siwe włosy na części twarzowej i skroniach

8 lat- zęby sieczne żuchwy wysuwają się do przodu zmieniając kąt ustawienia. Kły starte na płasko

10 lat- siwe włosy na policzkach, powiekach i nosie

W wieku powyżej 10 lat ustalenie wieku jest trudne- siekacze zaczynają się łamać lub wypadać.

12 lat- wypadają cęgi żuchwy i szczęki górnej

KOT

Koty rodzą się ślepe i otwierają oczy w wieku 7-10 dni, potrafią wstać kiedy mają 2-3 tygodnie.

I okres wyrastanie zębów mlecznych

Pierwsze zęby pojawiają się u kociąt w wieku 2-6 tygodni. Mleczne siekacze (2 - 3 tydzień życia), następnie kły (3 – 4 tydzień) i przedtrzonowce (3 – 6 tydzień).

W wieku 7-8 tygodni koty posiadają 26 zębów mlecznych.

II okres- wymiana zębów mlecznych na stałe

Wymiana zębów mlecznych na stałe następuje w wieku 3-4 miesięcy. Zębów stałych jest więcej niż mlecznych o 4 zęby trzonowe (w sumie 30 zębów, z czego 16 jest umiejscowione w szczęce, a 14 w żuchwie. Komplet kocich zębów składa się z 12 siekaczy, 4 kłów, 10 zębów przedtrzonowych i 4 zębów trzonowych).

Wszystkie zęby stałe kot powinien mieć w wieku 6 miesięcy.

III okres – zęby kotów dorosłych

Zęby dorosłych kotów. Wzór zębowy dorosłego kota wygląda następująco: w szczęce 3- 1 -3 -1, a w żuchwie 3 -1 -2- 1. Ponieważ koty są mięsożerne, uzębienie zależne jest od pożywienia i warunków życia. Starsze koty tj w wieku 3-4 lat mają zwykle kamień nazębny. Stare koty tj powyżej 7 lat mają niepełny stan uzębienia.

Inne oznaki wieku

W wieku 4 tygodni kotek wychodzi z gniazda i zaczyna się bawić, zwiedzać.

Futerko. Futerko młodych kotów jest bardzo miękkie i delikatne. Z wiekiem robi się coraz twardsze i grubsze.

Oczy. Zdrowe koty powinny mieć oczy przejrzyste i wyraźne, bez żadnego przymglenia. Takie oczy są u kotów do 5 roku życia. Oczy starszych kotów robią się mętne jak również często łzawią.